

Accountantsverklaring

Bestuurder moet open kaart spelen

Op de voorpagina van *Het Financieele Dagblad* (FD) van 23 januari 2009 staat boven een lang artikel de kop van deze column. Die wijst op kwalijke praktijken van bestuurders van ondernemingen die geen open kaart spelen en ook niet van plan zijn dat te gaan doen. 'De meeste bestuurders vrezzen door open te zijn de concurrent te informeren of onrealistische verwachtingen te wekken. Ook is het bekend dat ze vaak te lang wachten op een beter moment om leningen te herfinancieren, waardoor ze te laat zijn. Op accountants rust dit jaar de taak om openheid af te dwingen over dergelijke belangrijke zaken van het bedrijf'. Het gaat dus om de meeste bestuurders die bang zijn en vaak te lang wachten. En dit jaar moet de accountant openheid afdwingen.

Wat is er veranderd? Volgens mij staat er in de Memorie van Toelichting bij de Wet op de Jaarrekening dat een jaarrekening getrouw, systematisch en duidelijk moet zijn. Die duidelijkheid is niet meteen in de WJO opgenomen, maar er later (BW2) wel weer bijgezet. Op zich heb ik dat altijd wel interessant gevonden. Zo duidelijk was het dus niet zonder meer. Maar duidelijkheid is al weer lange tijd een expliciet vereiste. En nu moet dit jaar de accountant openheid afdwingen. Ja, net zoveel als vorig jaar en volgend jaar. Eigenlijk zoals altijd.

Het FD gaat verder. 'Zonder die duidelijkheid (JG: in de jaarrekening) geeft de accountant het vernietigende oordeel dat de 'continuïteit' niet is verzekerd'. Dat lijkt me nogal drastisch. Juist doordat het letterlijk een 'vernietigend' oordeel is. En accountants zullen niets willen vernietigen. Was ooit in Nederland de accountant de eerste die publiek maakte dat de continuïteit van een onderneming niet was verzekerd? De jaarrekening zou dat duidelijk moeten maken. Maar dat is nu juist de makke van een jaarrekening: die zegt maar heel weinig over de toekomst. En dan zou de accountant dat maar even moeten doen? Voor de jaarrekening geldt modelmatig de veronderstelling van een going concern. En voor het jaarverslag geldt de handicap dat openheid niet nodig is wanneer gewichtige belangen zich daartegen verzetten.

Bovendien is continuïteit nooit gewaarborgd. Een gewaarborgde continuïteit is een verzinsel dat hoort bij de zekerheid en de objectiviteit die met een jaarrekening zo vaak in één adem worden genoemd. Continuïteit is een misverstand: het is de restpost in een proces van creatieve destructie. Het sleutelwoord is toch innovatie? Aan de hand van de openbare les in april 1962 van P.A.M. van Philips (hoogleraar Universiteit van Amsterdam en voormalig minister van economische zaken in Suriname) zou het hier denk ik orgaancontinuïteit betreffen. Ook orgaancontinuïteit is een kwestie van verwachting en risico. Moet de accountant op de stoel van het ondernemingsbestuur gaan zitten? Openheid is aan de bestuurders.

Het FD heeft enkele accountants om hun visie gevraagd. Jan Bouwens: 'Er zal altijd overeenstemming worden gezocht met het bestuur'. Huub Wieleman: 'Dit jaar hebben we voor het eerst lange, pittige gesprekken gevoerd met klanten over hun financiering'. Marcel Pheijffer: 'Uiteraard wel binnen de grenzen van de wet'. Auke de Bos: '... extra krediet nodig. Is dat al veilig gesteld bij een financier? Het bedrijf moet dat aantonen voordat de accountant akkoord gaat'. Martin van Roekel: '... heeft nog geen signaal gekregen van zijn accountants dat hier moeilijkheden over ontstaan met klanten'. NIVRA en NOvAA 'waarschuwen accountants om de problemen tijdig te bespreken en niet onnodig streng te zijn tegenover cliënten'.

Nee, er zullen niet veel accountantsverklaringen worden geweigerd. Denkbaar is dat de hoge verwachtingen rond het optreden en de macht van de accountant zijn ingegeven door de ambitieuze pretenties die voor en door het accountantsberoep het afgelopen jaar naar voren zijn gebracht: insolventievoorspelling; creditrating; voortdurend bieden van zekerheid; controle op persberichten. Op grond daarvan zou je kunnen denken dat de accountant in de huidige economie echt eens indruk kan maken. Maar dank zij de 'Chinese walls' binnen de kantoren heeft de controlerende accountant daar niets mee te maken. Misschien zien we ooit een enkel extreem geval. Ik acht die kans klein. De controlerende accountant zal ook wel aan zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekering willen denken: wat is erger: wel/niet een goedkeurende verklaring? Gelukkig is bij de publicatie van de jaarrekening het nieuwe boekjaar al weer een heel eind op streek. **An**

Joost Groeneveld, directeur Wingman Business Valuers BV, Breda